

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Michał Marzec
Sędziowie	SSA Beata Basiura (spr.) SSA Mirosław Ziaja
Protokolant	Dariusz Bryła

przy udziale Prokuratora Małgorzaty Bednarek

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2011

sprawy wnioskodawcy **J. L.** - o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu wykonania decyzji o internowaniu na skutek apelacji pełnomocnika

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 16 września 2010 r. sygn. akt II Ko 231/08

1. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 2 i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Częstochowie do ponownego rozpoznania;
2. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;
3. kosztami sądowymi postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt II AKa 2/11

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 września 2010 roku Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy J. L. kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 5.000 zł tytułem odszkodowania za następstwa wykonania decyzji o internowaniu wnioskodawcy w okresie od 17.12.1981 roku do 09.04.1982 roku. Tym samym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił żądanie wnioskodawcy ponad zasądzone kwoty, które po wielokrotnych modyfikacjach ostatecznie zamknęło się w kwocie 1.200.000 zł tytułem odszkodowania oraz 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Apelację od powyższego wyroku w części oddalającej wniosek wniósł pełnomocnik wnioskodawcy. Skarżący zarzucił:

- błędne oddalenie wniosku J. L. w zakresie zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia ponad kwotę 25.000 zł;

- przyjęcie równowagi budżetowej jako przesłanki potwierdzającej zgodność art. 8 ust. 1a noweli z dnia 19.09.2007 roku z Konstytucją, mimo istnienia uregulowań prawnych przewidujących pełne odszkodowanie za szkody wynikłe z działania władz PRL;
- bezpodstawne ustalenie, że utrata zarobków w wyniku opuszczenia kraju wynikała z suwerennej decyzji J. L..

W oparciu o powyższe skarżący wniósł o stwierdzenie, że art. 8 ust. 1a noweli z dnia 19.09.2007 r. zmieniającej ustawę z dnia 23.02.1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego jest niezgodny z Konstytucją oraz o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy okazała się zasadna, a konsekwencją jej rozpoznania było uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Częstochowie.

Rozważania w przedmiocie zgodności art.8 ust.1a ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (zwanej dalej ustawą lutową) stały się zbędne, skoro w tym przedmiocie Trybunał Konstytucyjny orzekł w wyroku z dnia 1 marca 2011 roku w sprawie o sygn. P 21/09, uznając m.in., że przepis ten jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i art. 2 oraz art. 41 ust. 5 w związku z art. 77 ust. 1 i art. 31 ust. 3 konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 31 ust. 1 i 2, a także z art. 77 ust.2 konstytucji. Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku, iż niekonstytucyjne jest zawarte w tymże przepisie ograniczenie dochodzonej kwoty odszkodowania i zadośćuczynienia do wysokości 25.000 zł. Uznał, że odszkodowanie za szkodę materialną lub niematerialną za bezprawne pozbawienie wolności powinno mieć zawsze charakter zindywidualizowany, rolą sądu a nie ustawodawcy jest określenie jego wysokości w zależności od poniesionej szkody, a konieczność zachowania równowagi budżetowej nie może być źródłem sztywnego, kwotowego ograniczenia odpowiedzialności odszkodowawczej państwa na poziomie ustawy.

W dniu 10 marca 2011 roku omawiany wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w Dzienniku Ustaw (Dz. U. z dnia 10.03.2011 roku, nr 53, poz.277) , a więc formalnie z tym dniem nastąpiła utrata mocy obowiązującej wskazanej normy uznanej za niekonstytucyjną.

W kontekście powyższych rozważań, nie sposób nie zauważyć w oparciu o lekturę pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, że sąd meriti zasądzając stosowne zadośćuczynienie i odszkodowanie na rzecz J. L., miał na uwadze m.in. ograniczenie odpowiedzialności odszkodowawczej państwa za bezprawne pozbawienie wolności, będące następstwem wykonania decyzji o internowaniu – do łącznej kwoty 25000 zł – wynikające z przepisu art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, który to przepis uznany został obecnie za niekonstytucyjny. Sąd odniósł się nawet do możliwości budżetowych Państwa, które zdecydowały o tym ograniczeniu, a tymczasem Trybunał Konstytucyjny wskazał m.in., iż niedopuszczalne jest ograniczanie prawa do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności za pomocą sztywno określonej maksymalnej kwoty odszkodowania i zadośćuczynienia z powołaniem się na nieopisane precyzyjnie zagrożenie dla równowagi budżetowej państwa.

Odnosząc się do zasądzonego przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienia, którego wysokość niewątpliwie jest kwestią oceną i ma charakter zindywidualizowany, to wydaje się, że kwota 20000 zł uwzględnia całokształt okoliczności i rozmiar krzywd mających znaczenie dla rozstrzygnięcia. Wskazywałoby na to zdanie zawarte na str. 11 pisemnego uzasadnienia, z którego wynika, że „ekwiwalent pieniężny w kwocie 20000 zł powinien złagodzić odczucie krzywdy i zrekompensować należne mu roszczenie z tytułu zadośćuczynienia za doznane w tym czasie krzywdy...”. Rzecz jednak

w tym, że jednocześnie Sąd w uzasadnieniu podniósł, iż określając wysokość odszkodowania i zadośćuczynienia trzeba mieć również na uwadze wynikające

z ustawy ograniczenie odszkodowania i zadośćuczynienia, które łącznie nie może przekroczyć 25000 zł (str. 9). Prowadzi to do wniosku, że wprowadzone ustawowe ograniczenie odpowiedzialności odszkodowawczej państwa, nie musiało, ale mogło mieć dla sądu meriti znaczenie dla określenia wysokości zasądanego zadośćuczynienia.

Inaczej rzecz się ma w przypadku zasądanego odszkodowania, bo z pisemnych motywów wyroku wynika wprost, że Sąd nie dokonał w tym zakresie szczegółowych obliczeń z uwagi na wysokość przyznanego wnioskodawcy zadośćuczynienia

oraz wynikające z art. 8 ust.1a ustawy lutowej ograniczenia maksymalnej wysokości tych roszczeń łącznie do kwoty 25000 zł (str. 14). Należy dodać, że wstępna analiza obliczeń wysokości szkody dokonanych przez Sąd Okręgowy dowodzi, że rzeczywista szkoda przekracza zasądaną kwotę 5000 zł. Choć Sąd Okręgowy włożył dużo wysiłku w należyte obliczenie szkody wynikającej z różnicy w wynagrodzeniu, przyznanego zasiłku i renty chorobowej, to wywody Sądu w pewnych fragmentach

są mało czytelne i nie do końca zrozumiałe, wymykają się przez to spod kontroli odwoławczej. Być może i to spowodowane było tym, że w sytuacji wysokości przyznanego zadośćuczynienia i ograniczenia ustawowego maksymalnej łącznej kwoty odszkodowania, Sąd nie widział potrzeby bliższej analizy rzeczywistej szkody.

Wskazane okoliczności, a także granice wniesionej apelacji, kwestionującej wyrok jedynie w części oddalającej wniosek, spowodowały, że zasadnym było uchylene wyroku w części zaskarżonej. Zasądzone przez Sąd Okręgowy kwoty tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania (pkt 1 wyroku), nie zostały zakwestionowane przez prokuratora, a z uwagi na zasadę reformationis in plus

nie mogłyby ulec obniżeniu, tym bardziej, że w tej części wyrok nie został zaskarżony. W toku ponownego postępowania Sąd winien zatem ocenić i rozważyć, mając na uwadze z jednej strony treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego, z drugiej rzeczywisty rozmiar krzywdy i szkody wynikającej z wykonania decyzji

o internowaniu, czy istnieją podstawy do zasądzenia na rzecz J. L. zadośćuczynienia i odszkodowania w wysokości ponad zasądzone kwoty, to jest ponad 20000zł w przypadku zadośćuczynienia i ponad 5000 zł tytułem wyrządzonej szkody. Zatem przedmiotem oceny Sądu meriti w toku ponownego rozpoznania winny być roszczenia wnioskodawcy w zakresie przekraczającym zasądzone kwoty, bo w tej części wniosek został oddalony, a wyrok zaskarżony. Wyrok, jaki zapadnie po ponownym rozpoznaniu sprawy, winien być czytelny na tyle, żeby nie rodził wątpliwości co do tego, że odnosi się do roszczenia opartego na tej samej podstawie związanej z internowaniem J. L. w okresie od dnia 17 grudnia 1981 roku do dnia 9 kwietnia 1982 roku, uwzględnionego częściowo wyrokiem

Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 września 2010 roku i w tym

zakresie prawomocnego. Wskazać nadto trzeba, że o ile wniosek o zasądzenie zadośćuczynienia był jasny i opiewał na kwotę 250000 zł, to nie do końca jasna jest wysokość dochodzonego odszkodowania, często modyfikowana. Sąd winien w tej sytuacji zobowiązać wnioskodawcę do sprecyzowania żądanej kwoty odszkodowania z wyszczególnieniem wchodzących nań składników.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w oparciu o przepis art. 437 § 1 k.p.k. orzekł jak w sentencji wyroku.